

Петре Бакевски

СУВО ДРВО ОД ВАВИЛОН

(Драма)

ЛИЦА:

ТИМОТЕЈ, осамен шетач крај
реката

ЗАФИР, предвреме остарен човек

ДЕТЕ

Минувачи, војници

Се случува во Македонија, сега и
некогаш.

1. ЕКСТ. ДЕН. КЕЈ.

Доаѓа средовечен маж. Облечен е во долг мантил. Сивкаси. Малку запуштен, овевен. Околу врати носи заврзано бело латинено торбуле. Гледа лево-десно, напред-назад, ја поднаместува дрвената клупа, се загледува во видикот.

Се наслушува шум на вода, река.

ЧОВЕКОТ СО МАНТИЛ: Сте чуле ли за цундуле? Сигурно сте чуле. И сте го виделе, знам. Кај нас е така, гледаш, не гледаш. Слушаш, не дослушуваш. Знаеш, молчиш. Секој си има своја тајна. Цундуле-тајна.

Повторно ја поднаместува клупата, ја врти лево-десно за да фати подобар ви-

*дик. Не е задоволен. Како нешто да му не-
досџасува.*

*Се доближува до сувошо дрво крај
клуџаџа.*

Еднаш ќе расцвета. Мора да расцве-
та.

*Го соблекува манџилоџ, џо закачува
на сувџе џранки.*

*Облечен е во обична бела кошула.
Гледа во белошо џлаџнено џорбуле околу
враџоџ, џо бакнува.*

Се заџледува во видикоџ.

(офф) Хмм! И реката ми е
изместена. Кривулка, пркоси. Се помалку
има вода. Се суши. Потонува. Саде
понорници, боже.

*Ја џодиџа деснаџа ноџа, се џоџџира
на клуџаџа, си џи врзува врџџџе на чеве-
лоџ. Ги џеџне, џи џодиџа в раџе, џи џледа
очудено.*

Врвца. Можеш да ја употребиш за чевли, ама можеш да ја употребиш и за нешто друго.

Покажува на вратиоџи, ја врти околу неџо, се мисли, врти со главиџа, а џоџоа си џо врзува чевелоџи.

Седнува на клуџаџа.

Се загледува во видикоџи.

(офф) Се е далечно. Се е подалеку од далечината. Јас сум безработник. Талкач. Скиталец. Осамен шетач крај реката. Тимотеј ме викаат. И толку. Ништо повеќе. Немам ништо повеќе. Се ми зедоа, се ми отпишаа. Ново време. Старото се гази. Пуздер го сторија.

Го симнува од вратиоџи белоџо џлаџнено џорбуле. Го гледа, џо врти во рацеџе.

Тајна. Секој си има своја тајна.

Го одврзува. Исџура в раце суво се-ме.

(офф) Цунцуле. Семе од цунцуле. Го има насекаде. Во двориштата, во бавчите. На балкончињата. Го гледате, ама не го гледате. Го впивате неговиот опоен мирис, ама не му ја знаете душата. Секое семе има душа. Знаете, душа. Голема. Како небото, како сонцето. Тоа е душата. Небо, сонце, ѕвезди... Ах, далечна далечина. Бесконечно минато.

Го с̄ӣе̄га суво̄ӣо семе в дланка, ја ѝринесува дланка̄ӣа кон срце̄ӣо. Воздивнува.

(офф) Душа и срце. Две неразделни друшки.

Ги ѝрефра нозе̄ӣе една врз дрӯга, го врака суво̄ӣо семе во бело̄ӣо ѝла̄ӣнено ѝорбуле, го заврзува околу вра̄ӣо̄ӣ.

(офф) Од Пела е. Многу векови во едно торбуле.

С̄ӣанува, ѝосе̄га ѝо манӣӣло̄ӣ ш̄ӣо е закачен на суво̄ӣо дрво.

МЕЃУСЦЕНА. ЕНТ. ДЕН.

*Доаѓа дејенце.
Под мишка носи шлем со бел ѓердув.
Го остава шлемој на земи, ѓред Тимошеј.*

ДЕТЕТО: Од дедо ми е, Зафир.

ТИМОТЕЈ: Каде е тој?

ДЕТЕТО: Умре.

ТИМОТЕЈ: Кога?

ДЕТЕТО: Пред една година. Рече, да те најдам тука, на клупата. Напролет. Кога ќе расцвета цунцулето во нашиот двор.

ТИМОТЕЈ, *со восклик*: Цунцулето!

ДЕТЕТО: Да. Убави, црвеножолти цветови. Полн ни е дворот. И убаво мирисат.

Тимошеј скокнува, ѓосеѓнува ѓо манѓилој шѓо е закачен на сувојо дрво, го облекува, ѓледа во дрвојо.

ТИМОТЕЈ: Пролет! Можеби ќе расцвета! *Го симнува белојо ѓорбуле од враѓој, го фрла неколку ѓаѓи горе-долу, се мисли, сака да го закачи на сувојо дрво,*

се двоуми, њо̀гледнува кон деџејџо, му џо њодава џорбулејџо, ама брџу-брџу њак се њремислува, џо заврзува на врајџојџ, а миџ њојџоа џо њомесџува дрвојџо, се заџледува во неџо: Ќе расцвета. Како џунџулето.

Трџнува да си оди.

ДЕТЕТО: Шлемот.

ТИМОТЕЈ: Не ми треба?

ДЕТЕТО: Аманет. Од дедо ми Зафир.

Тимојџеј се њремислува, се враќа, се наведнува, џо зема шлемојџ, очудено џо врајџи, џо џледа.

ТИМОТЕЈ: Тажен остаток од нашите изгубени војни.

ДЕТЕТО: До срцето да го чуваш. Така рече дедо ми.

ТИМОТЕЈ, *занесно, ојџсујџно, со џаџа*: До срцето! *Крикнува со болка*: Оф, до срцето! Се во него собираме. Се. Срцето како да ни е канта за џубре.

*Дејшејџо њолека и нечујно си зами-
нува.*

ПРОДОЛЖЕНИЕ НА СЦЕНАТА.

**ТИМОТЕЈ, се ушџе во занес, врџеј-
ќи џо шлемојџ:** Шлем! Аманет. Од дамнина.
Само тоа ни остана. Дамнината и аманетот.
Да си ја тажине тагата. **Воздивнува длабо-
ко, џешко:** Р'ѓосан шлем. Отсечена глава.
Убиен војник. Шлем без глава, шлем без
војник. Пет пари не вреди.

*Се сврџува кон далечинајџа, немо се
заѓледува, џо врџи шлемојџ, замавнува, се
двоуми дали да џо фрли во рекајџа.*

Една река, два брега. Ние овде, тие
таму. Поделени. Тие пукаат, ние си ги зати-
наме ушите. Ние свој господ, тие свој алах.
Ние "Ој, соколе, ти јуначко пиле!..", а тие
"Бисмил џахим рахмани тахим..."

*Се ојџирѓгнува од занесојџ, се џремис-
лува, џо закачува шлемојџ на сувојџо дрво.*

*Го исџирѓгнува џолемиојџ бел џердув
од шлемојџ, џо доближува до уснијџе, џо
бакнува, се џали џо лицејџо.*

Бел пердув, бела птица. Светлина.
Пауза: Зарекот на Зафир!

*По̀гледнува во шлемо̀и, го до̀и́ра
нежно, го по̀галава со пердуво̀и. По кра̀и-
ка перемисла, го вра̀ка пердуво̀и на с̀и́аро-
̀ио мес̀ио на шлемо̀и.*

Бел пердув, бела птица. **Пауза:** Свет-
лина. **Пауза:** Тука е чудотворната монета
на Зафир. Тука е. Небесна порака! Тајна
што се чува. *Ги дѝга ра̀цеѝе у̀горе, кон не-
бо̀шо:* О, кој ќе не дочува, боже!

Зай̀емнува̀е.

2. ЕКСТ. ДЕН.

Исїоїо месїо.

Клуїа. Суво дрво.

*На сувоїо дрво сїои закачен шле-
мої со белиої йердув.*

*Во исїо време од сїроїивни сїрани
доагааї Зафир и Тимоїеј.*

*Зафир носи голема црна шайка, а Ти-
моїеј йлеїена каїа. Облечени се во сїари
овейївени шарени косїуми, бедно.*

*Се йресреїнувааї, еден миг се гледа-
аї взверено, а йоїоа мигум, исїовремено*

*Ѓо̄гледнуваа̄и во шлемо̄и на суво̄ио дрво.
И, истиовремено ѓосе̄гнуваа̄и ѓо него.*

ЗАФИР: Мој е!

ТИМОТЕЈ: Мој е!

*Со ѓодадени раце кон шлемо̄и, зас-
ѓануваа̄и како скаменети, неѓодвижни.
Мӣг ѓо̄иоа се оѓушиа̄и, се смеа̄и.*

ЗАФИР: Јас сум Зафир. Предвреме
остарен човек.

ТИМОТЕЈ: Јас сум Тимотеј. Осамен
шетач крај реката. **Пауза:** Не ми изгледаш
стар.

ЗАФИР: Не ме гледаш добро.

ТИМОТЕЈ: Не знам како се гледа
добро. Те гледам со моите очи.

ЗАФИР: Кај нас сите гледаат со сво-
ите очи, ама не го гледаат тоа што треба да
го видат.

ТИМОТЕЈ: Што треба да видам?

ЗАФИР: Тоа што се гледа.

ТИМОТЕЈ: Што гледаш ти?

ЗАФИР, *седнувајќи на клӯиа̄и, со
јад, за̄гледан во далечина̄и:* Црни птици,

гаврани, матни води, темни облаци, небо без ѕвезди, река што не дели, уплашени луѓе, тажни лица... Нема радост, нема веселба... Слушаш, само онемена тишина, тишина... А во тишината, страв. Ни се згрутчила душата. Ни се зајазлиле зборовите. Грлото ни пресушило.

ТИМОТЕЈ: И ти ли, бре, го гледаш тоа! Како да имаме исти очи. Ме погоди. *Ја вади ѝлејената каја*: Знам, очај, пријателе. Си го раскажуваш очајувањето. Ништо ново на овој ветросан кеј. Шеталиште на очајници.

ЗАФИР: Јас не сум таков. Трајно живеам и трајно умирам.

ТИМОТЕЈ: Нема таква сорта од човек. Или едното или другото!

ЗАФИР: Заедно се. Измешани. Не се разделуваат. Така фатил калемот.

ТИМОТЕЈ: Каде живееш?

ЗАФИР: Тука умирам. Трајно. А ти?

ТИМОТЕЈ: Ја слушам песната на оцата. Слушаш, завива, завива... Си го тенчи гласот... Тенко преде... Песна за слободни, осамени шетачи.

ЗАФИР: Каква песна е таа?

ТИМОТЕЈ: Не се раскажува.

ЗАФИР: Сите песни се раскажуваат.

ТИМОТЕЈ, *седнувајќи на клуџаџа, со џоџиџиџеносџ, одмавнувајќи со ракаџа:* Да. Нашите. Јуначките. Приказни за утџа.

ЗАФИР, *се џомесџува, седнува на крајоџ од клуџаџа со сврџен џрб кон Тимоеџ:* Ја разбираш?

ТИМОТЕЈ, *се џомесџува на друџоџ крај од клуџаџа, џо врџи џрбоџ кон Зафир:* Не. Само ја слушам.

ЗАФИР, *џовеџе за себе, оџсуџно:* Изгубен самџак. Очајник што не си ги контролира ушите. Сџ слуша. Дури и тоа што не го разбира. *Сџанува, сака да си оди, нервозно:* Како налетав на ваков.

ТИМОТЕЈ, *џоџскокнува, се врџи кон Зафир:* Стој. Не оди. Таква ни е реката. Тие пеат, ние слушаме. Наша пропорција.

ЗАФИР, *сџоџ, сврџен со џрб:* Каква врска има реката со пеењето?

ТИМОТЕЈ: Има. Два брега.

ЗАФИР: Сите реки се растегнати меѓу два брега.

ТИМОТЕЈ: Ама не се бреговите.

ЗАФИР, *повторно тргнува да си оди*: Не те разбирам!

ТИМОТЕЈ: Застани. *Пауза*: Знам.

ЗАФИР, *застанувајќи*: Што?

ТИМОТЕЈ: Никој никого не разбира. Секој си е сам. И со своето. Тоа е нашата пропорција.

ЗАФИР, *се свртува кон Тимотеј*: Хм. Наша пропорција? Каква е таа?

ТИМОТЕЈ: Еднаквост меѓу два односа... Едначина со исти остатоци... Едначина делива на исти делови... Хармонична пропорција...

ЗАФИР: Доста. Од кого го научи ова?

ТИМОТЕЈ: Од птиците.

ЗАФИР: О, боже. Каква врска имаат птиците со твојата пропорција?

ТИМОТЕЈ: Се плашат.

ЗАФИР: Од што?

ТИМОТЕЈ: Од бреговите.

ЗАФИР, *удира со нозете в месито*: Е, не те разбирам... Не те разбирам!

ТИМОТЕЈ: Едноставно е.

ЗАФИР: Што?

ТИМОТЕЈ: Тоа што го видов.

ЗАФИР: Мајката, само ти гледаш. И тоа, едноставни работи. Се било едноставно. Другите немаат очи!

ТИМОТЕЈ: Немаат. И да имаат, ти реков, не гледаат.

ЗАФИР: Ајде, кажи што виде?

ТИМОТЕЈ: Птиците се самоубиваат.

ЗАФИР: Нема такви птици. Тие се весели. Си леткаат, си пеат. Природно си умираат. Зошто би се самоубиле.

ТИМОТЕЈ, *покажувајќи со рака̄а*: Ене, таму, на Камениот мост. Таму се самоубиваат.

ЗАФИР, *поодбивно*: Скокаат од оградата?

ТИМОТЕЈ: Летаат од Солун. Наваму. И смртно удираат во каменот. И туп, пупунец. Паѓаат во реката. Водата ги носи повторно накај Солун. Мртви.

ЗАФИР: Привидение.

ТИМОТЕЈ: Не е. Со месеци ги гледам. Ќе тргнат таму, на другиот брег. Песната им е непозната. Ќе свртат наваму, на нашата страна, тишината ги плаши. Нема каде, право во мостот. Споулавени. Не се снаоѓаат во нашата хармонична пропорција.

ЗАФИР, се вр̄иши во крӯг, нервозно:
Не ми се бендисува твојата приказна.

**ТИМОТЕЈ, одмавнувајќи со рака-
ӣа:** Јас не ти ја раскажав за да ти се бенди-
са. Сам ми пријде, сам си ја слушаш.

*Тимо̄еј ја стӣава ӣле̄иена̄ӣа ка̄ӣа на
гла̄ва̄ӣа, се свр̄ӣува кон суво̄ӣо̄ӣо дрво,
ӣосе̄гнува ӣо ӣлемо̄ӣ со белӣо̄ӣ ӣердув.*

**ЗАФИР, ја симнува шайка̄ӣа од
гла̄ва̄ӣа, ӣо̄ӣскокнува:** Немој. Мој е.

ТИМОТЕЈ: Мој е.

*Ос̄ӣануваа̄ӣ во ӣаква ӣоза. Како
скаменей̄и, здрвени.*

Заш̄емнување.

3. ЕКСТ. НОЌ.

Истӣо̄ӣо̄ мес̄т̄о̄. Улични све̄ӣилки.

Тимо̄ӣеј е качен на клӯӣа̄ӣа. Загледан е во далечина̄ӣа. Крај не̄го е суво̄ӣо дрво.

Го заврзал ман̄ӣило̄ӣ околу ѝоловина̄ӣа, облечен е во бела кошула, а на гла̄ва̄ӣа го с̄ӣавил шлемо̄ӣ со белио̄ӣ ѝердув.

Се слуша шумо̄ӣ на река̄ӣа, ѝесна̄ӣа на оца̄ӣа.

Доаѓа Зафир. Облечен е во шарена кошула со крајќи ракави. Носи букет од цунцулиња.

ЗАФИР, поодавајќи му го на Тимошеј: Расцветале. Во мојот двор.

ТИМОТЕЈ: Зима е. Во зима не цвета цунцулето.

ЗАФИР: Пролет е.

ТИМОТЕЈ, гледајќи во суво дрво: Зима е. Моето дрво се уште не расцветало. Далеку е пролетта.

ЗАФИР: Зошто ти е шлемот?

ТИМОТЕЈ: Мој е. Ми го испратил еден мртов пријател.

ЗАФИР: Нема мртви пријатели. Мртвите се мртви. Пријателите мора да се живи.

ТИМОТЕЈ: Жив пријател, жив гавол.

ЗАФИР: Зошто си се качил на клупата?

ТИМОТЕЈ: Да го видам брегот од другата страна на реката?

ЗАФИР: Зар не го гледаш седејќи?

ТИМОТЕЈ: Ми бега. Се подалеку ми е.

ЗАФИР: Ајде, симни се. Слезе.

ТИМОТЕЈ: Зошто?

ЗАФИР: Ти донесов цунцуле.

ТИМОТЕЈ: Зима е. Моето дрво се уште не е расцветано.

ЗАФИР: Пролет е. Расцветано е цунцулето. Еве, гледај, убави цветови. Опоен мирис.

ТИМОТЕЈ: Ме мамиш.

ЗАФИР: Слезе. Не ја газе клупата.

ТИМОТЕЈ: Себеси се газам. Сакам да се газам. Пувка да се сторам. Ах, клупата! **Појскокнува, бесно удира со чевлиџе:** Клупата! Клупата! Мојата сенка. Мојот беден остаток. **Се смирува, ѝолека се симнува:** Се ми гровна, пријателе. Туп, трес, гровна. Се што сонував, се што посакував. Одеднаш, ништо. Сам сум со себеси. Со својата сенка. **Ја гледа ојсџирана клуџаџа, сака да ја удри со ноџаџа:** Сџ што остана од мојот живот е оваа празна клупа. Ме избркаа од работа. Ми рекоа, се промени времето. И, еве, сам си седам, сам си гледам од мојата страна на брегот. И се чудам. Слушаш, оџите си пејат. Нивните момчиња пукаат. Течат овие матни води пред мене... Лете пресушува реката, зиме студи. Фучи ветрот. Волчи. Ми ја корне и последната

надеж од жилите... И можам ли нешто да сторам? Не можам. А ти ми велиш, ти донесов цунцуле. Расцветало. Дошла пролет.

Кон Зафир, близу, вишлен во него: Веќе нема расцветани цунцулиња. Нема пролет. Нема ништо. Се ти кажав. Ти ја кажав мојата приказна. Толку е. **Го вади шлемој,** сака да го фрли во рекајџа: Посран шлем.

ЗАФИР: Немој. Не фрлај го. Ќе ти ја раскажам мојата приказна.

Тимојџеј се премислува, му го поодава шлемој на Зафир.

Зафир посегнува по шлемој со бел пердув.

Спојат здрвени, недвижни.

Зашемнување.

4. ЕКСТ. ДЕН.

Истиото место.

Клуѝа, крај клуѝаѝа суво дрво.

Врне.

Тимоѝеј седи на клуѝаѝа. Носи шушкавец. Покриен е со најлон.

Доаѓа Зафир со оѝворен чадор. Облечен е во извешѝена винѝјакна. Во ракаѝа го носи шлемоѝ со белиоѝ ѝердув. Го заѝвора чадороѝ, го сѝава шлемоѝ на главаѝа.

ЗАФИР: Да седнам. Крај тебе.

ТИМОТЕЈ: Имаш шлем. Те штити од дождот.

ЗАФИР: Ќе ти ја раскажам мојата приказна.

Тимоѝеј го ѝоместѝува најлоноѝ, му ѝрави место да седне.

Зафир го закачува чадороѝ на сувоѝо дрво, го вади шлемоѝ од главаѝа, го ѝоднаместѝува белиоѝ ѝердув, го закачува шлемоѝ на сувоѝо дрво.

ЗАФИР, седнува ѝод најлоноѝ: Си бил еден принц... Принцезата му умрела. Си

нашол друга, ама таа не можела да му роди принче. Чул за некоја чудотворна монета. Кој ќе ја има, ќе има многу пород. И така принцот дојде до мене.

ТИМОТЕЈ *се засмејува, ѓласно се смее*: На овој дожд уште принц ни треба! И тоа, туп, директно овде на клупата!

ЗАФИР: Тоа е мојата приказна. Мојата мака.

ТИМОТЕЈ: Ем приказна, ем мака?

ЗАФИР: Такви се принцовите.

ТИМОТЕЈ: Кај нас нема принцови.

ЗАФИР: Нема, ама ни доаѓаат од странство.

ТИМОТЕЈ: Ајде, бре. Ти и некој си принц. Дојденец. Не ме засмејувај.

ЗАФИР: Вистина е. Имам мака со најголемиот и најосамениот принц на светот. На оној што му загина жена му. Принцезата.

ТИМОТЕЈ: Абе, жив си или мртов? Дух, сенка, привидение? Што ми раскажуваш бајки? И, зар до бајки ми дошло? Овде смрзнуваме, гладуваме, сал студец не полазува, а ти приказна за принц ќе ми кажуваш. Ајде, помрдни се да видам дали си жив?

ЗАФИР *се ѝомрднува, се накашлува*: Бев жив во минатото, сега сум мртов. Трајно. Крв нема во мене.

ТИМОТЕЈ: Сега си мртов?

ЗАФИР: Сега сум на дождот. Се обидувам да ти ја раскажам мојата тажна приказна.

ТИМОТЕЈ: Само тажни приказни. Зар други немаме?

ЗАФИР: Па, врне...

ТИМОТЕЈ: Кажувај.

ЗАФИР: Ако ми ја земат сребрената монета, ми зеле се. Ќе бидам коска и кожа. Пуф-паф, прашина. Нема да се сеќавам ни на животот во минатото, ни на смртта. Сега гашнава... *Го диџа најлоноѝ, крикнува со болка*: Умирам. Под притисок. Трајно.

ТИМОТЕЈ: Жив во минатото, а сега мртов!? И, си чуваш сребрена монета!? Ајде, бре! *Ја склоѝчува џлаваѝа околу коленаѝа, во очајание*: Привиденија. И дождот е привидение. О, боже. Велам јас, ја нема мојата стварност. Го нема моето време. Не постојат. Испариле. Прав се сториле. Сџ исчезнало. Луѓето станале сенки. Сенките се поделиле од луѓето. И секој засебе си ја кажува својата тажна приказна. Никој ни-

кого не разбира. И како ќе разбере, кога секој е тажен. Сам си тажи за својата исчезната сенка. Саде привиденија, боже.

ЗАФИР, *ушешително*: Не сум сенка. И не сум привидение. Вистина ти велама, со монетата живеам. Со светлината живеам. Го чувам животот на иднината.

ТИМОТЕЈ, *поиспанува, се врголи во лицето на Зафир*: Секаде темница, а ти живееш со светлината! *Бесно*: Лага.

ЗАФИР: Не лажам. Светлината е во монетата. Сакаат да ми ја земат. И нема кому да кажам. Да се пожалам.

ТИМОТЕЈ: Голема работа. Нам ни ја зеда татковината, па никому ништо. Сѐ ни сотреа. Нѐ столчија. Со голем толчник. Во дрвена каленица. Ронки. Ронатици. Очајуваш за некоја ситна паричка.

ЗАФИР: Не е ситна. Малечка е, ама голема е. За мене е се. И татковина. И историја. И минато и иднина. И пород. И предци и поколенија. Сите наши потомци се во неа.

ТИМОТЕЈ: Кој сака да ти ја земе таа твоја, како ја рече, сребрена монета?

ЗАФИР: Принцот.

ТИМОТЕЈ, *со смеење*: Ма, ајде!

ЗАФИР: Не е смешно. Ич не е смешно. Ме прогонуваат, ме уценуваат, ми се закануваат, на жар ме печат, душата ми ја вадат, само да се дочепаат до таа монета. Веќе си ја гледам смртта.

ТИМОТЕЈ: Кои се тие?

ЗАФИР: Нашите. Од власта.

ТИМОТЕЈ: Па, нели жив си живееш во минатото. Таму нема наша власт.

ЗАФИР: Има. Нашата власт секаде е пикната. *Пауза* : Сакаат да му ја подарат.

ТИМОТЕЈ: Кому?

ЗАФИР: Ти реков, на принцот. Ќе доаѓал во Македонија.

ТИМОТЕЈ: Па, добро де. Нека дојде. Кој дошол, си отишол. Македонија ја направија како шеталиште за глупци. Ќе дојдат, ќе ни ја видат сиромаштијата, ќе не поташкаат по рамото, и не забораваат. Балканска егзотика. Заборевено племе. Дивјаци што се тепаат. Се колат меѓу себе. Препоплна држава со убијци. Арамии колку ти душа сака. Па каде да видат таква држава. Нема. Ние сме единствени по тоа. Затоа доаѓаат, да се изначудат. Каде ќе се чудат на друго место.

ЗАФИР: Принцот не е таков.

ТИМОТЕЈ: Види, мајката. Сега го браниш тој твој принц.

ЗАФИР: Не го бранам. Ти велам дека неговата работа е малку поинаква. По-деликатна.

ТИМОТЕЈ: Каква работа има принц, бре. Ако е вистински принц, нема никаква работа. Принцовите ништо не работат.

ЗАФИР: Доаѓа по мојата монета. Сака да ми ја земе. Затоа доаѓа. Другото е парада. Прикривање на вистинските намери.

ТИМОТЕЈ: И тебе те најдоа за тоа?

ЗАФИР: Ме најдоа заради монетата. Единствена е. Чудотворна е. Ја оплодува сегашноста, ја чува иднината.

ТИМОТЕЈ: Ти имаш таква монета? Чудотворна?

ЗАФИР: Да.

ТИМОТЕЈ: Од каде ти е?

ЗАФИР: Од дедо прадедо. Од прадедо до до Александар.

ТИМОТЕЈ: И кај тебе заврши?

ЗАФИР: Кај мене остана. Од почеток.

ТИМОТЕЈ: Од Александар?

ЗАФИР: Да.

ТИМОТЕЈ: Од оној Александар!?
Оној нашиот? Македонскиот?

ЗАФИР: Од него. И со неговиот жив
лик.

ТИМОТЕЈ: И ти беше таму?

ЗАФИР: Бев.

ТИМОТЕЈ: Тоа е твоето живо мина-
то.

ЗАФИР: И живо и мртво.

ТИМОТЕЈ: И таму умре?

ЗАФИР: Умрев. Еднаш. Ама светли-
ната не умира. Жива е.

ТИМОТЕЈ: Си ги побркал работите.
И животот и смртта си ги измешал. И мина-
тото и сегашноста. И светлината и темни-
ната. Се ти се сматило. Чувар на иднината!?
Како да не!

ЗАФИР, *скокнува од клупата, го
офрла најлоној, со занес, гледајќи во
небојо*: Престанал дождот. Ништо не е по-
бркано. Патот на светлината е единствен.
Можеби некој ќе ме разбере. *Се свртува
кон својо дрво, ги доира сувите гран-
ки, врти со главата, се двоуми* : Еднаш ќе
расцвета?

*Го зема шлемој со бел њердув од су-
војо дрво, заминува.*

ТИМОТЕЈ, *вчудовидено*: Ебати при-
казната!

*Го зема чадорој од дрвојо, го ој-
вора, го врји, го зајвора.*

ТИМОТЕЈ: Вистина, не врне. Прес-
танало.

Осјанува со ојворена усја, здрвен.

Зашемнување.

5. ЕНТ. ДЕН. АНТИЧКА КОВАЧНИЦА.

Наковална.

Крај наковалнаџа сџои Тимотеј во извалкана намеџка и со џреврзана мајсџорска бовча.

Во рацеџе држи џолеми клеџџи, а во клеџџиџе сџеџа монеџа.

Влеџува Зафир облечен во александрова џурџурна воена намеџка. На џлаваџа носи шлем со бел џердув.

ЗАФИР: Високи се врвовите на Пангајската планина.

ТИМОТЕЈ, *врџејки ја монеџаџа во клеџџиџе*: Да.

ЗАФИР: И богати.

ТИМОТЕЈ: Чист воздух.

ЗАФИР: И злато. И сребро.

ТИМОТЕЈ, *земајки ја монеџаџа в раце, врџејки ја џред очџе*: Убава е. *Ја сврџува кон Зафир, му џо освейлува лицеџо*: Светлина. Чудесна светлина. Волшебна. Чудотворна.

ЗАФИР, *џосеџајки да ја земе, да ја дофайџи*: Дај ми ја.

ТИМОТЕЈ, *ӣр̄гајки ја моне̄ӣа̄ӣа*
кон себе: Светлината не се дофаќа. Се чува
за потомците. Во неа е иднината.

ЗАФИР: Дај ми ја. Ќе го осветли
светот.

ТИМОТЕЈ: Само еден ја носи свет-
лината. И само еден од бог е создаден да го
осветли светот.

ЗАФИР: Кој?

ТИМОТЕЈ: Тој што е на монетата.
Неговиот лик.

ЗАФИР: Дај ми ја.

ТИМОТЕЈ: Не е за тебе.

ЗАФИР: За кого е?

ТИМОТЕЈ: За мајка му е. За Олим-
пија.

ЗАФИР: Ама некој мора да ја чува.

ТИМОТЕЈ: Мајка му ќе ја чува. До
срцето.

ЗАФИР: А потоа?

ТИМОТЕЈ: Што потоа?

ЗАФИР: Кога ќе ја нема мајка му?

ТИМОТЕЈ: Е, потоа... Потоа светли-
ната ќе биде на сите.

ЗАФИР: Во тоа ли е чудотворноста?

ТИМОТЕЈ: Тајна. Ја ковев на врвот
на Пангај. Таму каде што Орфеј го досега-

ше сонцето. Кога сонцето ќе застанеше на пладне, на врвот на небото, и кога остро ќе ги пуштеше жешките зраци, тогаш го колев неговиот лик. На лево гледа. Право во срцето на мајка му е загледаан.

ЗАФИР: И, во тоа ли е чудотворноста? Како ќе биде пренесена на идните поколенија? На нашите потомци!?

ТИМОТЕЈ: Белите птици...

ЗАФИР: Дај ми ја.

ТИМОТЕЈ: Кога ќе дојде време.

ЗАФИР: А, кога ќе дојде тоа време?

ТИМОТЕЈ: Светлината секогаш доаѓа кога треба. Ќе се народат потомци, ќе се загледаат во небото, ќе видат голема раскрилена бела птица... Многу големи раскрилени бели птици... Ќе сетат кои се, од каде се, каде им се корените, кое им е името... Тоа се сеќава. Птиците и небото никогаш не грешат.

Зборувајќи Тимоџеј се врти во круѓ, ја подига монетијата, таа свети во кругови, светлината се прелева, полека се изгубува.

Тимоџеј е загледаан во неа, и полека, во занес, вртијќи се во круѓ, излегува.

Зафир сїои скаменї. Полека се размрдува, го вади шлемої од главаїа, го оїїрґнува белиої їердув, го зледа, се гали по лицеїо, се загледува, се двоуми.

ЗАФИР: Слушав волшебства! А глупо време. *Ги доїра сувїе гранки на дрвоїо:* Никако да расцвета! *Го сїава їердувої на шлемої, го врїи шлемої в раце, го їодиґа, се двоуми:* Белите птици! Ги нема.

Одмавнува со рацеїе, го сїава шлемої на главаїа, си оди.

Зайемнување.

6. ЕКСТ. АНТИЧКА ТВРДИНА.

*Тимоџеј облечен во долга бела на-
мејка.*

*Под мишки држи свийоци од џаџи-
руси.*

*Доаѓа Зафир, облечен како и во џре-
џходнаџа сцена, со џурџурна војничка об-
лека, со шлемоџ на главаџа. На шлемоџ се
вее белиоџ џердув.*

*Тимоџеј џи фрла џаџирусџе на џо-
доџ, клекнува на коленици, џи одврзува,
нервозно рошкари меѓу нив.*

ЗАФИР, симнувајќи го шлемоџ: Ту-
ка сум, учители Леонида.

ТИМОТЕЈ: Сџ се изгубило во џун-
глата?

ЗАФИР: Ние немаме џунгла. Имаме
чисто небо. Златно сонце, ширно море... И
големи раскрилени бели птици што пеат...

**ТИМОТЕЈ, сџанувајќи џешко, од-
моџувајќи еден свџоок:** Џунгла. Беспатие.
Крај на крајот.

ЗАФИР: Нема таков крај. Крај на
крајот.

ТИМОТЕЈ, *воздивнувајќи длабоко и ѿшико*: Индија!

ЗАФИР: Не сум чул.

ТИМОТЕЈ: Сите ќе чујат.

ЗАФИР: Како?

ТИМОТЕЈ: Низ болка.

ЗАФИР: Болката нема глас.

ТИМОТЕЈ: Таа е посилна од гласот.
Во срцето покосува.

ЗАФИР: Срцето е блиско, а... Индија не постои.

ТИМОТЕЈ: Индија е наша. Отаде крајот.

ЗАФИР: Се што е отаде крајот, е наше. *(Се смее)*.

ТИМОТЕЈ, *фрлајќи го ѿаѿирусои на ѿодои, бесно ѿлукнува*: Го изгубивме.

ЗАФИР: Крајот?

ТИМОТЕЈ, *во себе, оӣсуӣно, со болка*: Крај на крајот.

ЗАФИР: Не постои тоа. Не верувам.

ТИМОТЕЈ: Индија ја има, него го нема.

ЗАФИР: Остави ја Индија.. И отаде Индија. Што е со нас?

ТИМОТЕЈ: Изгубени.

ЗАФИР: Не те разбирам.

ТИМОТЕЈ: Пропаст.
ЗАФИР: Во нашето царство не постои тој збор.
ТИМОТЕЈ, *џледа уџоре*: Сега ни падна од небото.
ЗАФИР: Зборовите не паѓаат од небото.
ТИМОТЕЈ: Нашите се истураат. Со облаци. Со дождови. Грмотевиците ни ги посипуваат.
ЗАФИР: Грмотевиците носат светлина.
ТИМОТЕЈ: Страв. Прокоба. Лош знак под постела.
ЗАФИР: Во нашето царство се спие под ѕвездите.
ТИМОТЕЈ: Досега беше така. Веќе не е.
ЗАФИР: Си остарел, учителе Леонида.
ТИМОТЕЈ, *болно, во џрч*: Остарев... Тој умре...
ЗАФИР: Нашиот цар е бог. Боговите не умираат.
ТИМОТЕЈ: Индија е крај. Тој умре.

ЗАФИР: Па нели сме отаде крајот. А, штом сме таму, ништо не умира. И тој не може да умре. Светлината...

ТИМОТЕЈ: Мртов е.

ЗАФИР: Светлината...

ТИМОТЕЈ: Остави ја светлината.

ЗАФИР: Никој не може да ја остави светлината. Нели таа има свој пат. Отаде крајот...

ТИМОТЕЈ: Се е овде. Ништо не е отаде. **Во очајување:** Нема таква земја, нема такво место.

ЗАФИР: Ние сме таква земја, такво место.

ТИМОТЕЈ: Бевме.

ЗАФИР: И сега сме.

ТИМОТЕЈ: Не сме.

ЗАФИР: Па, каде сме?

ТИМОТЕЈ: Изгубени. Во Индија. За-секогаш.

ЗАФИР: Таа земја не постои. Измислена е. Ти ја измисли.

ТИМОТЕЈ: Не ја измислив. Постоеше. Зад неа е крајот на светот.

ЗАФИР: Нема таков крај. Нема таква земја. Има само почеток.

ТИМОТЕЈ: Се е мртво, се е минато.

ЗАФИР: Нели светлината никогаш не умира.

ТИМОТЕЈ: Од Индија веќе не доаѓа светлината.

ЗАФИР: Таму кај што заоѓа сонцето, таму и изгрева.

ТИМОТЕЈ: Наша заблуда. Грешка.

ЗАФИР: Не е грешка. Светлината никогаш не греша.

ТИМОТЕЈ: Се беше грешка. И раѓањето. И војните. И Индија.

ЗАФИР: Очајуваш?

ТИМОТЕЈ, *бесно ѓази врз ѝаѝирусиие на ѝодоѝ*: Боледувам. Умирам. Сѓ е мртво. Индија е мртва. Светот е мртов. Небото е мртво. Нема ѕвезди. Мртви се. Реките пресушија. Дрвјата се исушија. Суви гранки. Суварки. Деланки. Гламни. Птиците се самоубиваат. Нема црчорење. Нема утринска песна. Само искубено бело пердувче. Нема изгрев. Небото истура тажни зборови. Слушај, само тажни зборови. Мрак, темнило.

Скока врз ѝаѝирусиие, ѓи удира со ноѓаѝа:

Мртви мапи. **Пауза:** Таму сме кај што не сме.

Се смирува, ја оџвора дланкаџа на деснаџа рака:

Паричка. Обична, ситна монета. Уште таа остана. За спомен.

Се фаќа за срцеџо, чувсџвува болка, крикнува:

Не очекував ваков крај.

Паѓа на џодоџџ, издишува.

Ја исџружува деснаџа рака, од неа џаѓа сребренаџа монеџа.

Свеџџи.

Зафир се наведнува, џрвин збунеџо џледа во лицеџо на Тимоџеј, а џоџоа џосеѓнува џо сребренаџа монеџа.

Ја зема, џаа му свеџџи во рацеџе.

ЗАФИР, вчудовиден: Мајката! Навистина светлината не умирала. **Поѓледнува кон мрџвоџо џело на Тимоџеј:** Така рече ти, учителе Леонида!

*Ја с̄ава моней̄а̄а на шлемо̄и, крај
̄ердуво̄и. Тоа го̄ ̄рави видливо, нагласено.*

Зашемнување.

7. ЕКСТ. ДЕН.

Истиото место, како пред 5 сцена.

Зафир седи на клупата.

*Влегува Тимотеј. Облечен е во бела-
та наметка како во преходната сцена.
Зад себе влече суво дрво.*

ЗАФИР: Собираш суви гранки?

ТИМОТЕЈ, *застанува, го подига су-
во дрво, го исправа:* Не се суви гранки.

ЗАФИР, *иронично:* Да, рајско дрво?
Тежи од плодови! Човек да јаде до наситка.
Да се подуе!

ТИМОТЕЈ: Да преживее.

ЗАФИР: Од каде доаѓаш?

ТИМОТЕЈ: Од смртта.

ЗАФИР: И, вака си шеташ? Мртов?

ТИМОТЕЈ: Само мртов може да ше-
там. Мртов човек, слободен човек.

ЗАФИР, *иронично:* Суво дрво, рај-
ско дрво.

ТИМОТЕЈ: Смоква е.

ЗАФИР: Па, што. Зар смоквите не се
сушат?

ТИМОТЕЈ: Не. Така изгледаат.

ЗАФИР: Јас мислев дека имаат голе-
ми, зелени листови.

ТИМОТЕЈ: Грешка.
ЗАФИР: Природата не греша.
ТИМОТЕЈ: Ти реков, грешка. Греш-
на е.
ЗАФИР: Смоквата?
ТИМОТЕЈ: Природата.
ЗАФИР: Зошто?
ТИМОТЕЈ: Погрешно го избрала ра-
јот.
ЗАФИР: Луѓето си го избираат... и
рајот... и пеколот.
ТИМОТЕЈ: Грешка.
ЗАФИР: Не е грешка.
ТИМОТЕЈ: Грешка е. И се е обрат-
но.
ЗАФИР: И човекот?
ТИМОТЕЈ: Да. И тој. Најголемата
грешка.
ЗАФИР, *со ѝремисла*: За тоа приро-
дата не згрешила!
ТИМОТЕЈ: Господ.
ЗАФИР: Тој е безгрешен.
ТИМОТЕЈ: Оф-оф. *Пауза*: Со илјада
грешки е. Оф-оф! *Пауза*: Колку се премис-
лувал! За човекот.
ЗАФИР: Зошто офкаш?
ТИМОТЕЈ: Имам болки во душата.

ЗАФИР: Мртвите немаат болки. Со нив сѐ умрело. И болките.

ТИМОТЕЈ: Душата не умира.

ЗАФИР: Душата не постои.

ТИМОТЕЈ: Човекот не постои. Само душата постои.

ЗАФИР: Невидливи плодови. Рајски. Суво дрво, а корените...

ТИМОТЕЈ: Корените се во душата.

ЗАФИР: Не ги гледам.

ТИМОТЕЈ: Душата не се гледа.

ЗАФИР: И затоа ли шеташ? Ваков? Мртов? Дух?

ТИМОТЕЈ: Зарем таков ти изгледам?

ЗАФИР: Привид.

ТИМОТЕЈ: Се е привид. Човекот е најголемиот привид. Како светулка во самракот. Се раѓа и умира. И толку.

ЗАФИР: Само толку?

ТИМОТЕЈ: Само толку. Другото е дух. Се пренесува.

ЗАФИР: Мислиш, се раѓа?

ТИМОТЕЈ: Се пренесува. Човекот треба да престане да се раѓа.

ЗАФИР: Тоа е невозможно.

ТИМОТЕЈ: Возможно е. Што е тој?
Ништо. Куп коски, месо што скапува, из-
мет...

ЗАФИР: Те фатило беснило.

ТИМОТЕЈ: Ме фатила вистината.
Кога ќе умреш ќе ја видиш вистината.

ЗАФИР: Кога ќе умрам!? Мајката,
зошто да умрам?

ТИМОТЕЈ: Оти си човек. Жив. Се
што е живо, умира.

ЗАФИР: Се што е живо повторно се
раѓа.

ТИМОТЕЈ: Треба да се стави крај на
тоа. Злото се множи.

ЗАФИР: Никој и никогаш не ставил
крај на нешто.

ТИМОТЕЈ: Ама, се има крај.

ЗАФИР: И почеток.

ТИМОТЕЈ: Се вртиме во круг.

ЗАФИР: Во кругот сме. Магија. Не-
ма бегање. Животот на живите, смртта на
мртвите.

ТИМОТЕЈ: Попусто изгубено време.

ЗАФИР: Ништо не е изгубено.

ТИМОТЕЈ: Се е изгубено. Крај на
крајот.

ЗАФИР: Тоа еднаш ми го рече. Пред да умреш. Ја чувам монетата. Твојата монета. Чудотворната. За идните поколенија.

ТИМОТЕЈ: Кај тебе е тој мал остаток од историјата? Си го зел? Си го сочувал?

ЗАФИР: Да. Завет.

ТИМОТЕЈ: Од кого?

ЗАФИР: Од тебе. Така ми рече.

ТИМОТЕЈ, *одмавнувајќи со раце-ше*: Не вреди да се чува. Историјата не се чува. Таа не е завет, заветрина.

ЗАФИР: Историјата се пренесува. Како раѓањето.

ТИМОТЕЈ, *ошсечно, со сигурносѝ*: Духот!

ЗАФИР: Породот... Раѓањето... Потомците... Семето... Тоа е нашиот завет. *Покажува на торбулеѝо, го ойкачува од врајѝоѝ*: Го гледаш ова торбуле?

ТИМОТЕЈ: Го гледам.

ЗАФИР: Семе.

ТИМОТЕЈ: Па, што?

ЗАФИР: Од цунцуле. Несекаде го расеа.

ТИМОТЕЈ, *иронично*: И сега цел свет ни е како букет од цунцуле! *Се смее*: Ма, ајде.

ЗАФИР: Само семето се пренесува. И рти. Расте. Се множи. Цвета. Тоа е делото на човекот. Духот не е ништо. *Повторно го закачува шорбулејто на вработиј*: Си бил во Троја?

ТИМОТЕЈ: Бев.

ЗАФИР: Го виде цунцунето?

ТИМОТЕЈ: Троја е разурната. Изгорена до темел. Таму нема цвеќе.

ЗАФИР: Си бил во Александрија?

ТИМОТЕЈ: Бев.

ЗАФИР: Го виде цунцунето?

ТИМОТЕЈ: Не. Таму е изгорена Библиотеката. Го нема Светилникот на Фарос. Арапите си пеат од џамиите. Тие не сакаат цунцуле.

ЗАФИР: Си бил во Вавилон?

ТИМОТЕЈ: Бев.

ЗАФИР: Го виде цунцунето?

ТИМОТЕЈ: Не. Вавилон го нема. Ја нема ни Вавилонската кула. Ги нема цветните градини. Таму нема цунцуле. Пустош. Пустелија.

ЗАФИР: А Индија?

ТИМОТЕЈ: Таму има џунгли. Беспатие. Слонови. Таму нема место за џунџуле.

ЗАФИР: Не сакаш да ме разбереш.

ТИМОТЕЈ: И не е за разбирање. Со-
нот никој не го разбира.

ЗАФИР: Ама ова торбуле е полно со семе. Го зедев од неговата смртна постела.

ТИМОТЕЈ: Ќе скапе во земјата.

ЗАФИР, *ѝолека сѝанува, ѝрави круѝ околу клуѝаѝа, оди кон сувоѝо дрво, се заѝлдува ѝу во Тимоѝеј, ѝу во сувоѝо дрво, му ѝо ѝодава ѝорбулеѝо на Тимоѝеј*: Земи го! Ќе из'рти. Еднаш мора да из'рти. Ќе му пуштам светлина. Од монетата. Од неговиот лик.

Тимоѝеј ѝо зема белоѝо ѝорбуле, ѝо закачува на враѝоѝи.

Зафир се доближува до сувоѝо дрво, ѝо оѝкорнува, ѝо влече зад себе, си оди.

ЗАФИР, *на заминување*: Со кого зборувам, боже!

ТИМОТЕЈ, *вчудовиден ѝледа во не-ѝо*: Ништо не ти помага.

*О̄с̄ӣра̄на се ӣрка̄ла с̄ӣар 'р̄г̄осан
ӣлем. Без бел ӣердув.
Тимо̄ӣеј г̄леда во не̄го.
Посе̄гнува да го дофа̄ӣи.
Ос̄ӣанува здрвен. Скамен̄е̄ӣ.*

8. ФУТУРИСТИЧКИ АМБИЕНТ.

*Тимотеј и Зафир стојат под иста
бела наметка. Сврвени со зрбовине.*

ТИМОТЕЈ: Сакаш да ти ја раскажам
мојата приказна?

ЗАФИР: Ја знам.

ТИМОТЕЈ: Не ја знаеш. Никогаш и
никому не сум ја раскажал.

ЗАФИР: Се лажиш. Цел живот ја
слушам. И здодевна е. Ние сме еден човек.

ТИМОТЕЈ: Ние не се познаваме!

ЗАФИР: Ако не се познаваме, ама
приказната е иста. Овде секоја приказна е
иста.

ТИМОТЕЈ: Каде тоа, овде?

ЗАФИР: Крај реката.

ТИМОТЕЈ: Овде нема река.

ЗАФИР: Има. Секогаш била тука.
Не ја гледаш. Бегаш од неа. Се правиш на
удрен.

ТИМОТЕЈ: Никогаш немало река. И
не сум удрен. Ако бев удрен, немаше да би-
дам тука.

ЗАФИР: Каде?

ТИМОТЕЈ: Во ветенета иднина.

ЗАФИР: Нема таква иднина.

ТИМОТЕЈ: Само таква има. Сегашноста не постои.

ЗАФИР: Ако е така, па ти немаш ни приказна.

ТИМОТЕЈ: Имам. Одземена сегашност. Приказните се за раскажување.

ЗАФИР: Потребно од празно брборене. Не веруваш во луѓето. Си се изгубил во своето време. Па, ооп, ајде приказна!

ТИМОТЕЈ: Мојата приказна е вистината. Не е измислена.

ЗАФИР: Знам, сите приказни се вистините, оти се измислени.

ТИМОТЕЈ: Ме тераш да се разделиме.

ЗАФИР: Па, ние не сме се ни зближиле. Си видел ли две годишни времиња во исто време?

ТИМОТЕЈ: Само приказните зближуваат. Тука ли си?

ЗАФИР: Можеби сум.

ТИМОТЕЈ: Ако си тука, слушај ме. И ако не си тука, пак слушај ме. Некој мора да ме слуша. Некој мора да ја чуе мојата приказна.

Се свршуваа̄и во крӯг, како да се бараа̄и.

ТИМОТЕЈ: Бев човек. Верував во луѓето. И во мојата татковина верував. Имаше и луѓе. Имаше и татковина. Ама се промени времето. Некој темен облак н̄ћ попари. Исчезна времето. Исчезна и татковината. Шетам низ маглите, ги барам, ама никаде ги нема. Не можам да ги најдам. Можеби не постоеле. И јас не сум постоел. Најдов клупа. Крај клупата суво дрво. Седнав и гледав. Пред мене имаше река, ама и таа се снема. Имаше и камен мост. И него го нема. Двата брега се споиле. Штом нема два брега, нема ни клупа. Некој ми ја зел и клупата. Го барав сувото дрво. Тоа многу векови си ја чекаше својата пролет. Се надевав дека ќе го најдам. Ако е суво, тоа чека, трпи, трае и сѐ памети. Такви се нашите дрвја. Ама и него го нема. Го изгореле. Оган. Пепел. Ме нема и мене. И јас не постојам. Исчезнав. И мојата сенка ја нема. Нема ништо.

Излегува од белата̄а наметка, гол е, косӣес̄и. На вратӣо̄и му виси бело̄ио̄ ѝла-

*инено шорбуле. Се врши во круг, гледа во
Зафир кој осиганува во белата наместика.*

**ТИМОТЕЈ, го симнува белошото шор-
буле од врашото, го фрла на додо:** Суво
семе. Цунцуле. Од дамна. Скапано. *Се
свршува, илукнува:* Не очекував ваков
крај.

Брзо и бесно си оди.

**ЗАФИР, иосегнува по белошото шор-
буле, го зема в раце, го одврзува, низ ир-
систице му се ипросејуваш ситни зрна:**
Дојде принцот во Скопје. За монетата дој-
де. Другото беше парада. Видов-невидов,
морав да му ја дадам. Ама, ама тоа ќе беше
крај на крајот. Смрт на иднината. Згаснува-
ње на сонцето. Па смислив. Му дадов друга
монета. Со ликот на Александар. Иста. Са-
мо гледаше на десно. И не беше чудотвор-
на. Ја зеде, се израдува. И весел си замина.
Принц како принц. ***Ја соблекува белата
наместика, ја фрла на додо, гол е, во ед-
ната рака го држи белошото шорбуле, а со
другата ја покажува монетата:*** Еве ја.
Тоа е мојата приказна. И минатото и идни-
ната. Сега можам да си поживеам. Толку

колку што Господ ќе заповеда. Животот е да се живее, смртта да се умира!

Му ѝриоѓа Дејшејо. Носи сѝар 'рѓо-сан шлем на главаѝа. На шлемоѝ го нема белиоѝ ѝердув.

ДЕТЕТО: Дедо, најдов шлем.

ЗАФИР, го ѝреѓрнува дејшејо: Наш е, сине. **Му го ѝодава белоѝо ѝорбуле, му ја дава монеѝаѝа:** Чувај ги.

Дејшејо го зема белоѝо ѝорбуле, го заврзува околу враѝоѝи, ја зема монеѝеѝа, го симнува шлемоѝ, ја сѝава монеѝаѝа во него, го носи шлемоѝ ѝодмишка, ѝоѝскокнува околу дедо му, го фаќа за рака, ѝолека си одаѝ...

Зад нив сноѝ свеѝлина ги следи, ги следи...

9. ЕКСТ. ДЕН.

Истиот простор како во сцена 7.

Доаѓа Тимотеј.

Гол е.

На главата го носи ситариот 'рѓосан шлем. Без бел пердув.

Под мишка носи свитоци, папируси, мапи.

Зад себе на јаже влече ситара канта за ѓубре.

Ја поднаместува ситарата канта за ѓубре, гледа во неа, се мисли дали да ја отвори.

ТИМОТЕЈ: Обична канта. За ѓубре. Ѓубре како ѓубре. Канта како канта.

Ги врши свитоциите, папирусите и мапите в раце, некои му паѓаат на подот, се мисли што да прави со нив.

ТИМОТЕЈ: Стари свитоци. Папируси. Мапи. Сите наши тајни. Сите наши походи. Победи, победи, победи... И порази, порази, порази...

*Го ѝодиџнува каѝакоѝ од канѝаѝа
за џубре, сирнува внаѝре, џо удира реа од
смрдеж, ѝрави џрч на лицеѝо.*

ТИМОТЕЈ: Смрди. Базди. Труе.

*Оѝвора еден свиѝок, џо расѝеџнува,
џледа.*

ТИМОТЕЈ: Пела, Дарданелите, Тро-
ја, Гордион...

*Го свиѝкува в раце, џо фрла во кан-
ѝаѝа.*

*Одмоѝува друџ свиѝок, џо расѝеџ-
нува, џледа.*

ТИМОТЕЈ: Тигар, Еуфрат, Вави-
лон... Екбатана, Персепол...

*Го свиѝкува в раце, џо фрла во кан-
ѝаѝа.*

Одмоѝува друџ свиѝок, џо џледа.

ТИМОТЕЈ: Бактријана, Хиндукуш,
Инд...

Нервозно го свийкува, го фрла во канијаа.

Бесно ги мечи и друѓиите иаируси, свийоци и маи и ги фрла во канијаа.

ТИМОТЕЈ: Гол сум. До кожа. Само кожата ми остана. **Пауза:** И шлемот.

*Го вади 'рѓосаниоѝ шлем од глава-
ѝа, го врѝи, ја вади од неѓо иаричкаѝа, мо-
неѝаѝа, ја гледа со озарени очи, го иодиѓа
каѝакоѝ на канијаа за ѝубре, го фрла
шлемоѝ, го иреснува каѝакоѝ.*

ТИМОТЕЈ: Не сакам смрдеж.

*По мала иауза, со иремисла, со грч на
лицеѝо, силно ја сѝеѓа в раце монеѝаѝа.*

ТИМОТЕЈ: Светлината не се фрла.
Неа ја разнесуваат белите птици.

*Поѝскокнува во круѓ, се врѝи околу
канијаа, како да ианцува.*

*Во миѓ ја фрла високо иаричкаѝа,
кон небесаѝа.*

ТИМОТЕЈ, *ѿоѿскокнувајќи*: Гол сум. До кожа. Само кожата ми остана.

Го зема јажеѿо на кое е заврзана каниѿаѿа, ја влече и ѿолека си заминува ѿоѿѿевнувајќи:

Гол сум до кожа,
А кожа како кожа,
Можеш да ја дереш,
Да ја сушиш, да ја вариш,
На дрво да ја тегнеш,
На студец да ја цедиш,
Ама душата не се вади,
Душата не се вади...
Ој, душо, душичке,
Милна ластовичке...

Од далеку доѿира завивањеѿо на оцаѿа. Се ѿрелева во следнаѿа сцена.

10. ЕКСТ. ДЕН.

*Исѝшоѝ ѝросѝор како во
ѝреѝходнаѝа сцена.*

*Веднаш ѝо заминувањѝо на Тимо-
шеј, забвивѝано се сѝрчува деѝеѝо.*

*Во еднаѝа рака носи голем букетѝ
цветѝови од цунцуле, а со другаѝа влечка
расцветѝано дрво.*

ДЕТЕТО: Чичко Тимотеј. Цунцуле-
то расцвета. Дојде пролетта. Каде си, чичко
Тимотеј. Ти го донесов и твоето дрво. И тоа
расцвета. Дојде пролет. Чичко Тимотеј, ме
слушаааш ли... Дојде пролет. И дрвото рас-
цвета...

*Се ѝовеке се засилува ѝеснаѝа на
оцаѝа, завивањѝо.*

*Деѝеѝо се врѝи во круѝ, гледа угоре,
во небоѝо.*

*Од горе, од небоѝо, над главаѝа му
ѝага голем бел ѝердув. Се вие во воздухѝ,
се врѝи ѝред неговѝе очи, ѝоа ѝоѝскок-*

нува да го фаши, го фака, се радува, го вр-
ши в раце.

Сшивнува неснаиа на оцаиа.

ДЕТЕТО: Пердув! Дојдоа ластович-
ките. Дојде пролетта! Птиците се живи.

Скока од радоси.

*Сној свеилина се сосредоичува на
него, иао ја иодига високо ракаиа, во рака-
иа го држи пердувои, свеилинаиа полека
го нагласува само пердувои, се слуша гла-
сои на деиешо:*

Нашите птици се живи.

Од далеку шивко доира неснаиа:

Море сокол пие
Вода на Вардарот,
Море ој соколе,
Ти јуначко пиле...

*Деиешо иоискокнува, гледа со
ширум оиворени очи, го фрла букеиои*

*цвейови од цунцуле, се свршува и си оди
мавијајки со ѝердувои.*

Го следи снои свейлина.

*Се исправа и се разгранува расцветиа-
ноио дрво.*

Од него ѝолешувааи многу ѝици.

Крај